

УДК 364:343.431-053.2/6(477)

Гусак Н. Є., П'єцько Ю. Є.

ВИЯВЛЕННЯ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ: ДОСВІД УКРАЇНИ

Щороку близько 1,2 млн дітей у світі стають жертвами торгівлі людьми. Незважаючи на те, що ця проблема актуальна й для України, виявляються лише поодинокі випадки торгівлі дітьми (від 32 до 200 випадків за 5 останніх років). Під час дослідження, яке проводили у вересні–грудні 2016 р., було проаналізовано 42 документи, 31 випадок торгівлі дітьми та проведено 18 напівструктурованих інтерв'ю з фахівцями державних, міжнародних та громадських організацій. На сьогодні в Україні існує три основні форми виявлення дітей, які постраждали від торгівлі людьми: (1) проактивне, яке може відбуватися в потенційних місцях експлуатації дітей і стосується виявлення дітей з груп ризику; (2) реактивне, яке може відбуватися під час перетину державного кордону; звернень на телефон «гарячої лінії»; отримання інформації від інших осіб (шкільних психологів, учителів, медичних працівників, родичів, знайомих та інших); (3) самовиявлення, яке передбачає самостійне звільнення з експлуатації та звернення за допомогою. Основні проблеми низького рівня виявлення постраждалих дітей пов'язані з таким: нечітке розмежування функцій щодо виявлення дітей на місцевому рівні; необізнаність представників деяких державних організацій зі своїми функціями в цій сфері, або брак відповідних відомчих інструкцій з чіткими критеріями виявлення таких дітей; низький рівень поінформованості про проблему як серед загального населення в цілому, так і серед фахівців відповідних установ та організацій.

Ключові слова: торгівля дітьми; ідентифікація; проактивне, реактивне виявлення та самовиявлення дітей, які постраждали від торгівлі людьми.

Постановка проблеми. За приблизними оцінками міжнародних організацій, близько 1,2 млн дітей у світі щороку стають жертвами торгівлі людьми. В Україні різні зацікавлені сторони, у тому числі представники державних та громадських організацій, володіють фрагментарною інформацією щодо кількості дітей, які постраждали від цього злочину. Згідно з даними Представництва Міжнародної організації з міграції (далі – МОМ) в Україні, з 2011 по 2016 р. близько 200 дітей, які постраждали від торгівлі людьми, отримали реінтеграційну допомогу. Статистика Департаменту боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми (далі – ДБЗПТЛ) Національної поліції України (НПУ) демонструє, що упродовж 2011–2016 рр. було зафіксовано лише 49 злочинів, які стосувалися торгівлі дітьми. Відповідно до офіційної статистики, наданої Мініс-

терством соціальної політики України, статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, протягом 2011–2016 рр. отримали лише 32 дитини (21 дівчина та 11 хлопців). Очевидно, що наведена вище інформація відображає лише деякі випадки торгівлі дітьми і не дає можливості оцінити проблему торгівлі дітьми в Україні в цілому.

Виявлення дітей, які постраждали від торгівлі людьми, законодавством України визначається як «з'ясування інформації, яка дає підстави вважати, що певна фізична особа постраждала від торгівлі людьми» [3, ст. 1]. Функція з виявлення постраждалих покладається на суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, відповідно до їхніх повноважень [3, ст. 5]. Однак, незважаючи на широке коло суб'єктів, які уповноважені протидіяти цьому явищу, виявлення та документування випадків торгівлі

дітьми лишаються основними викликами сьогодення, а офіційна статистика показує лише «верхівку айсбергу», оскільки в останні роки виявляються лише поодинокі такі випадки.

Незважаючи на широке поле наукових досліджень цієї теми в міжнародному контексті (Stoklosa, Showalter, Melnick & Rothman, 2016 [17]; Greenbaum, 2016 [16]; Christenson, 2012 [14]; Baldwin, Eisenman, Sayles, Ryan & Chuang, 2011 [13]; Goździak & MacDonnell, 2007 [15] та ін.), в Україні вона залишається мало досліджуваною і стосується, переважно, розуміння загальної проблеми торгівлі людьми.

Мета статті: описати особливості виявлення дітей, які постраждали від торгівлі людьми в Україні, та з'ясувати основні проблеми, що з цим пов'язані.

Методи дослідження. Дослідження проводили у вересні–грудні 2016 р. в два етапи. Кабінетне дослідження (вересень–жовтень 2016 р.) передбачало аналіз нормативно-правових документів, статистичних даних та аналітичних звітів у сфері протидії торгівлі людьми (загалом 42 документи), а також задокументовані фахівцями громадських організацій–партнерів МОМ випадки торгівлі дітьми (загалом 31 випадок). Під час емпіричної частини дослідження (листопад–грудень 2016 р.) було проведено напівструктуровані інтерв'ю з 18 фахівцями у сфері протидії торгівлі людьми, з яких: 1 представник Міністерства соціальної політики України, 1 представник управління соціального захисту населення місцевої державної адміністрації, 2 представники Служби у справах дітей, 2 представники Центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, 1 представник Департаменту боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми Національної поліції України, 2 представники Державної прикордонної служби України, 1 прокурор, 1 суддя, 5 представників громадських організацій, 2 представники міжнародних організацій. Оскільки дослідження передбачало якісний дизайн й вибірка формувалася за принципами зручності і доступності, то його результати не відображають загальну ситуацію в країні, а представляють лише висновки кабінетного дослідження та досвід опитаних респондентів.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні існує три основні форми виявлення дітей, які постраждали від торгівлі людьми, зокрема: проактивне, реактивне та самовиявлення.

Проактивне стосується виявлення потенційних постраждалих серед дітей, які перебувають без супроводу дорослих (наприклад, у таких місцях, як вулиця, базар, вокзал, інтернет-клуби,

місця тимчасового проживання, прикордонні території тощо) або у випадках розслідування інших злочинів (наприклад таких, які стосуються виготовлення та розповсюдження порнографічної продукції, торгівлі людьми та ін.). Таке виявлення належить, переважно, до функцій Національної поліції України та стосується активної громадянської позиції пересічних громадян.

До початку реформування органів внутрішніх справ функція з виявлення таких дітей належала до повноважень кримінальної міліції у справах дітей. Аналіз документів підтвердив, що в 12 із 31 задокументованого випадку таке виявлення відбувалося кримінальною міліцією у справах дітей. Сьогодні ці функції передані Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України [6], якими передбачено здійснення роботи щодо запобігання вчинення дітьми правопорушень, організація індивідуальної превентивної роботи з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті із законом, діяльність з протидії втягнення дітей у злочинну діяльність, пияцтво, зайняття жебрацтвом та іншу протиправну діяльність, а також організація загальної превентивної роботи з дітьми, у тому числі за місцем проживання та у навчальних та виховних закладах.

На практиці уповноважені підрозділи Національної поліції України в сфері реалізації ювенальної превенції використовують попередньо розроблену Інструкцію з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей [5], яких наразі не існує. Як зазначають представники Національної поліції України, *«на сьогодні триває спільне напрацювання ефективної моделі роботи працівників Національної поліції в частині ювенальної превенції представниками різних міністерств, громадськості та міжнародних експертів»*.

Однак, як зауважили респонденти, таке виявлення сьогодні є не дуже ефективним. Серед основних проблем, пов'язаних з проактивним виявленням, вони згадували такі: не визначено структурного підрозділу поліції, до повноважень якого належить виявлення та ідентифікація дітей, які постраждали від торгівлі людьми (раніше це належало до функцій кримінальної міліції у справах дітей); низька обізнаність загального населення зі злочином торгівлі дітьми; асоціювання підлітків із нелегальними мігрантами; проблеми доступу до локалізованих місць проживання (де існують свої правила та закони, як-от у громадах ромів); пасивна позиція найближчого оточення або зацікавленість в експлуатації дитини; проблеми, пов'язані з ідентифікацією особи дитини (небажання розповідати про

себе, брак документів, брак інформації про себе, оскільки батьки теж не мали жодних документів про свою належність до певної країни, надання неправдивих відомостей через страх бути притягненим до юридичної відповідальності); небажання дитини повертатися додому через умови перебування, що можуть бути гіршими, ніж на вулиці. Також варто зазначити, що немає розроблених індикаторів для виявлення дітей як таких, що можуть бути жертвами торгівлі людьми.

Реактивне виявлення стосується дітей під час перетину ними державного кордону; отримання інформації від інших осіб (шкільних психологів, вчителів, медичних працівників, родичів, знайомих та інших); звернення на телефон «гарячої лінії». Таке виявлення стосується, насамперед, працівників Державної прикордонної служби України, служб у справах дітей, поліції, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, освітніх та медичних установ, а також телефонів «гарячих ліній».

З метою виявлення злочинів торгівлі людьми в цілому та їх попередження, Адміністрацією Державної прикордонної служби України затверджено Профіль ризику «Торгівля людьми з України / в Україну», яким визначено превентивні, очевидні та безсумнівні індикатори ризику факту торгівлі людьми [4]. У разі виявлення під час перетину кордону потенційної «жертви» торгівлі людьми за допомогою визначених індикаторів ризику (процедуру проводить інспектор прикордонного контролю упродовж 2-5 хвилин), прикордонники зобов'язані передати таку особу на контроль другої лінії для проведення подальшого опитування (співбесіда може тривати до трьох годин) та встановлення наявності або відсутності факту торгівлі людьми. Як зазначили респонденти, *«цей профіль щороку переглядається і вносяться нові індикатори ризику, оскільки й сама проблема торгівлі людьми постійно змінюється»* (представник Державної прикордонної служби України). Проте окремих індикаторів, які б стосувалися дітей, інструкцією не передбачено.

Однак у 2016 р. уряд посилив контроль за виїздом за кордон дітей [10]. Відтепер діти до 16-річного віку зможуть перетинати кордон у супроводі одного з батьків без нотаріально посвідченої згоди другого з батьків за умови відмітки в паспортному документі про взяття виключно на постійний консульський облік. *«До внесення цих змін досить було відмітки про перебування на тимчасовому консульському обліку. Новий порядок покликаний запобігати незаконному вивезенню за кордон дітей одним із батьків без дозволу іншого»* (представник Державної прикордонної служби України).

Реактивне виявлення дітей, які ймовірно постраждали від торгівлі людьми, регулюється також Порядком розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення [9]. Згідно з Порядком, прийом звернень та повідомлень у будь-якій формі з будь-яких джерел про випадки жорстокого поводження щодо дитини здійснюють служби у справах дітей, органи внутрішніх справ, заклади охорони здоров'я, заклади освіти та центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Координатором заходів щодо захисту дітей від жорстокого поводження з ними або загрози його вчинення є служба у справах дітей [2]. З метою конкретизації покладених на служби у справах дітей обов'язків було прийнято Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» [2] та Постанову Кабінету Міністрів України «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини» [11], а також численні типові положення. Основним інструментом перевірки факту жорстокого поводження з дитиною є Акт проведення оцінки рівня безпеки дитини [11].

Органи внутрішніх справ (Національної поліції) приймають інформацію про факти жорстокого поводження з дітьми або загрозу щодо їх вчинення цілодобово. За результатами розгляду звернення, повідомлення про факт жорстокого поводження з дитиною (загрозу щодо його вчинення) працівники уповноваженого підрозділу органу внутрішніх справ зобов'язані поінформувати батьків дитини або осіб, які їх замінюють (якщо не вони є винуватцями жорстокого поводження з дитиною або загрози його вчинення), службу у справах дітей та у разі потреби органи прокуратури та суд.

Для працівників закладів соціальної сфери (в тому числі для Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді) розроблено рекомендації, зокрема й щодо виявлення особи, яка постраждала від торгівлі людьми [8], яке може здійснюватись такими способами: у разі звернення особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми або її законного представника до будь-якого суб'єкта взаємодії; у разі звернення такої особи за допомогою до центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (далі – ЦСССДМ); у випадку звернення/надання інформації від близького оточення особи, яка постраждала від торгівлі людьми; під час соціального інспектування сім'ї чи особи, щодо якої надійшло повідомлення як про таку, що опинилася у складних життєвих обставинах, зумовлених іншими причинами; при зверненні особи на «телефон довіри»;

під час роботи в межах спеціалізованого формування «Мобільний консультативний пункт соціальної роботи» тощо.

На практиці з дітьми найчастіше контактують працівники освітньо-виховних закладів, які можуть володіти додатковою інформацією щодо змін у житті дитини, її психологічного, емоційного, фізичного чи іншого стану. Одним із найважливіших суб'єктів, що можуть виявляти дитину як таку, що постраждала від торгівлі людьми, в освітньо-виховних закладах є психологічна служба [7]. Оскільки торгівля дітьми є посяганням на психічне здоров'я та соціальне благополуччя дітей, то важливою формою протидії торгівлі було б надати повноваження психологічній службі системи освіти України виявляти таких дітей відповідно до затверджених індикаторів виявлення дітей, які постраждали від торгівлі людьми.

Під час дослідження не було встановлено жодного випадку, коли дитину виявили працівники освітніх закладів. При цьому, у переважній більшості випадків діти нерегулярно відвідували школу. *«В нас навіть був такий випадок, що потім, коли вже здійснювали оцінку потреб, вчителька казала, що дитина часто пропускала заняття, була постійно втомленою та сонливою на уроках. Але нікого про це не повідомила...»* (представник ЦСССДМ). В іншому випадку неповнолітня дівчина доглядала за дитиною з інвалідністю, яку відвідувала вдома вчителька. Однак, помічаючи щоразу дитину шкільного віку, яка доглядала за її учнем і не відвідувала школу, вчитель не повідомив про це у відповідні органи.

Щодо медичних закладів, то у разі порушення законних прав і інтересів громадян у сфері охорони здоров'я відповідні державні, громадські або інші органи, підприємства, установи та організації, їхні посадові особи і громадяни зобов'язані вжити заходів щодо поновлення порушених прав, захисту законних інтересів та відшкодування заподіяної шкоди. У контексті вищезазначеного варто наголосити, що медичні працівники можуть перебувати у безпосередньо-довірливих відносинах з особою, а також за допомогою обстеження виявити ознаки, що співвідносяться зі станом особи, яка постраждала від торгівлі людьми. Для врахування усіх фізіологічних та поведінкових факторів гостро постає необхідність у розробці індикаторів виявлення дитини, як такої, що постраждала від торгівлі людьми. Виявлення випадків торгівлі дітьми працівниками закладів охорони здоров'я під час дослідження виявлено не було.

Також інформація про постраждалу особу може надходити від громадських, благодійних або релігійних організацій чи окремих осіб (інших постраждалих, родичів або друзів постраждалих; клієнтів осіб, які були продані для сексуальної експлуатації тощо).

Важливою частиною механізму з реалізації державної політики щодо протидії торгівлі людьми є робота «гарячих ліній» (урядова – 1545). Окремо в Україні діє Національна «гаряча лінія» з протидії торгівлі людьми та консультування мігрантів (працює на базі ГО «Відродження нації» за підтримки Представництва Міжнародної організації з міграції в Україні) та Національна дитяча «гаряча лінія» (на базі ГО «Ла-Страда Україна»), а також інші «гарячі лінії» в різних регіонах. Проте кількість випадків звернень респондентів у випадках торгівлі дітьми є незначною. *«В нас фактично немає таких випадків. Якщо й бувають, то ми зобов'язані про це попередити ССД. Але це майже неможливо зробити, адже дзвінки є анонімними, визначника номера у нас немає»* (представник НУО).

Серед проблем, пов'язаних з реактивним виявленням, респонденти також зазначали такі: незнання того, що робити з такими випадками після їх виявлення; відсутність відомчих інструкцій щодо виявлення; пасивність осіб, які контактують з дітьми; брак індикаторів для виявлення таких дітей, у тому числі для різних форми експлуатації під час торгівлі дітьми.

Самовиявлення передбачає самостійне звільнення з експлуатації та звернення за допомогою. Такі звернення, переважно, отримують працівники посольств і консульств, пунктів пропуску в місцях перетину кордону, працівники закладів соціальної сфери та громадських організацій. Тобто представники тих організацій, які можуть надати фактичну допомогу постраждалим.

Для осіб, які постраждали від торгівлі людьми та перебувають за кордоном, передбачено можливість виявлення лише за умови самостійного повідомлення щодо себе як особи, що постраждала від торгівлі людьми. На жаль, спеціалістів, які могли б ідентифікувати постраждалу від торгівлі людьми особу, в дипломатичних представництвах України зовсім мало, хоча всі дипломатичні працівники проходять спеціальне навчання, до якого включена і тема торгівлі людьми. Консул може повідомити про факт торгівлі людьми Національну поліцію України, але лише на прохання особи, яка звернулась. У 2016 р., в рамках проекту «Зміцнення транснаціонального співробітництва між країнами призначення, транзиту та походження щодо безпечного повернення та реінтеграції осіб,

які постраждали від торгівлі людьми», що здійснювався за фінансової підтримки Європейської Комісії, було проведено навчання фахівців консульської служби ідентифікувати імовірно постраждалих від торгівлі людьми під час виконання своїх щоденних обов'язків і, у разі виявлення, – надання повного спектра інформації про можливості отримання допомоги як у країні їхнього фактичного перебування, так і під час повернення до України. Окрім того, було розроблено та перекладено на українську мову Довідник з протидії торгівлі людьми для працівників посольств та консульств, який, серед іншого, містить корисні контакти, за якими постраждали від торгівлі людьми можуть отримати підтримку, захист, притулок в країні перебування [1].

Самовиявлення дітей, які постраждали від торгівлі людьми, не є поширеною практикою в Україні. Такі діти, на думку експертів, не усвідомлюють того, що залучені до торгівлі людьми, часто не знають, куди можна звернутися за допомогою. Результати дослідження не виявили жодного випадку, коли дитина, яка постраждала від торгівлі людьми, звернулася за допомогою самостійно й ідентифікувала себе як таку, що постраждала від торгівлі людьми.

Серед інших проблем, пов'язаних з самовиявленням дітей як таких, що постраждали від торгівлі людьми, респонденти зазначали, що ці діти часто не поінформовані про торгівлю людьми, не усвідомлюють, що перебувають в умовах експлуатації і можуть не знати про те, до кого слід звернутися за допомогою.

Висновки та обговорення отриманих результатів. Виявлення дітей, які постраждали від торгівлі людьми, належить до функцій численних органів та організацій, діяльність яких координується різними міністерствами, відомствами та їх структурними підрозділами на місцях. Зокрема, це Міністерство соціальної політики (як Національний координатор у сфері протидії торгівлі людьми), Міністерство внутрішніх справ, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство освіти і науки, Міністерство закордонних справ, Міністерство юстиції, Національна поліція, Державна міграційна служба, Державна прикордонна служба та їх структурні підрозділи на місцях, громадські організації та населення в цілому. Усі вони можуть бути залучені до різних форм виявлення постраждалих дітей.

На сьогодні існує три основні форми виявлення дітей, які постраждали від торгівлі людьми: проактивне, реактивне та самовиявлення. Проактивне може відбуватися в потенційних

місцях експлуатації дітей, де вони можуть перебувати без супроводу дорослих і стосується, переважно, діяльності Національної поліції України та пересічних громадян. Реактивне може відбуватися під час перетину державного кордону; звернень на телефон «гарячої лінії»; отримання інформації від інших осіб (шкільних психологів, вчителів, медичних працівників, родичів, знайомих та інших) і стосується, переважно, працівників Державної прикордонної служби, телефонів «гарячої лінії», ЦСССДМ, ССД, працівників освіти та медичних установ. Самовиявлення передбачає самостійне звільнення з експлуатації та звернення за допомогою, переважно, до працівників посольств і консульств, пунктів пропуску в місцях перетину кордону, працівників закладів соціальної сфери та громадських організацій.

Основні проблеми пов'язані з виявленням дітей, які постраждали від торгівлі людьми, стосуються різних аспектів. По-перше, це нечітке розмежування функцій щодо виявлення дітей, які постраждали від торгівлі людьми, на місцевому рівні. Якщо на національному рівні координатор чітко визначений, то на місцевому рівні складно розмежувати функції щодо виявлення дітей, які постраждали від торгівлі людьми, серед служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та підрозділів національної поліції.

По-друге, деякі представники відповідних державних організацій не завжди обізнані зі своїми функціями в цій сфері, або не мають відповідних відомчих інструкцій з чіткими критеріями виявлення таких дітей. Такі інструкції та рекомендації розроблено лише для структурних підрозділів Державної прикордонної служби та Міністерства соціальної політики України. Причому діяльність обох з них стосується лише реактивного виявлення.

По-третє, низьким є рівень поінформованості про проблему як серед загального населення в цілому, в т. ч. і дітей, так і серед фахівців відповідних установ та організацій (місцеві державні адміністрації, управління соціального захисту, служба у справах дітей, заклади освіти та медичні заклади). Інформаційно-просвітницька робота з протидії торгівлі людьми часто проводиться громадськими організаціями, хоча заходами до Державної соціальної програми з протидії торгівлі людьми передбачено проведення відповідних заходів (але з обмеженим фінансуванням або без фінансування взагалі). На практиці до проведення цих заходів активно залучаються громадські організації.

Список літератури

1. Довідник з протидії торгівлі людьми для працівників польових і консульств. – МОМ, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.stoptrafficking.org/sites/default/files/mom/documents/Repertoire_IOM_UKR_WEB.pdf. – Назва з екрана.
2. Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24.01.1995 № 20/95-ВР (редакція від 28.12.2015, підстава 901-19) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
3. Закон України «Про протидію торгівлі людьми» від 20.09.2011 р. № 3739-VI (редакція від 09.12.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
4. Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 27.10.2015 р. № 217 «Про організацію застосування профілів ризиків» (Профіль ризику № 3_2010_01_ТЛ «Торгівля людьми з України / в Україну»).
5. Наказ Міністерства внутрішніх справ від 19.12.2012 р. № 1176 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
6. Наказ Міністерства внутрішніх справ від 27.11.2015 р. № 123 «Про затвердження Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
7. Наказ Міністерства освіти України від 03.05.1999 р. № 127 «Про затвердження Положення про психологічну службу системи освіти України» (редакція від 03.08.2009) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
8. Наказ Міністерства соціальної політики України від 19.08.2013 р. № 432 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
9. Наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 19.08.2014 р. № 564/836/945/577 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 р. № 733 «Про внесення зміни до Правил перетинання державного кордону громадянами України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 р. № 866 «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2007 р. № 1068 «Про затвердження типових положень про службу у справах дітей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
13. Baldwin S. et al. Identification of human trafficking victims in health care setting / Susie B. Baldwin, David P. Eisenman, Jennifer N. Sayles, Gery Ryan and Kenneth S. Chuang // Health and Human Rights. – 2011. – Vol. 13, No. 1. – P. 36–49.
14. Christenson K. Social Work Practitioners and the Identification of Human Trafficking Victims [Electronic resource] / K. Christenson // Master of Social Work Clinical Research Papers. – 2012. – Mode of access: http://sophia.stkate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1114&context=msw_papers. – Title from the screen.
15. Goździak E. Closing the Gaps: The Need to Improve Identification and Services to Child Victims of Trafficking [Electronic resource] / Elżbieta Goździak and Margaret MacDonnell // Human Organization. – 2007. – Vol. 66, No. 2. – P. 171–184. – Mode of access: <https://doi.org/10.1177/0014117707066.2.y767h78360721702>. – Title from the screen.
16. Greenbaum J. Identifying Victims of Human Trafficking in the Emergency Department [Electronic resource] / Jordan Greenbaum // Clinical Pediatric Emergency Medicine. – 2016. – Vol. 17, Issue 4. – P. 241–248. – Mode of access: <https://doi.org/10.1016/j.cpem.2016.09.006>. – Title from the screen.
17. Stoklosa H. et al. Health Care Providers' Experience with a Protocol for the Identification, Treatment, and Referral of Human-Trafficking Victims [Electronic resource] / Hanni Stoklosa, Elizabeth Showalter, Anna Melnick & Emily F. Rothman // Journal of Human Trafficking. – 2016. – Mode of access: <http://dx.doi.org/10.1080/23322705.2016.1194668>. – Title from the screen.

N. Gusak, Yu. Pjeko

IDENTIFYING VICTIMS OF HUMAN TRAFFICKING AMONG CHILDREN: THE CASE OF UKRAINE

Every year, more than 1.2 million children in the world become victims of trafficking in human beings. Despite the fact that this problem is relevant to Ukraine, only some cases of trafficking in children are identified (from 32 to 200 cases during the last 5 years).

During the study (conducted in September-December 2016), 42 documents, 31 cases of trafficking in children were analyzed, and 18 semi-structured interviews with specialists from state, international, and community organizations were conducted.

There are three main forms for identifying children as victims of human trafficking in Ukraine: (1) proactive, which may occur in potential places of exploitation of children; (2) reactive, which may occur at the intersection of the state border; calls to the hotlines; receiving information from other persons (school psychologists, teachers, medical workers, relatives, acquaintances, and others); (3) self-disclosure, which involves self-dismissal and appeal for help.

The main problems with the low level of identification is related to unclear functions in identifying children as victims of human trafficking at the local level; lack of awareness of the representatives from some state organizations with their functions in this area, or lack of appropriate departmental instructions with clear criteria for identification such children; low awareness about the problem, both among the general population as a whole and among specialists of the relevant institutions and organizations.

Keywords: child trafficking; identification; proactive, reactive detection and self-expression of children who have been trafficked.

Матеріал надійшов 07.09.2017